

ตราสารอนุพันธ์และการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์

ดร.กฤษยา จันทะเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

ตราสารอนุพันธ์เป็นเครื่องมือทางการเงินชนิดหนึ่งที่มีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจ โดยทั่วไปแล้ว ตราสารอนุพันธ์จะถูกใช้ในการป้องกันความเสี่ยงของกิจการ รวมถึง ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ปัจจุบันนี้ การเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินเป็นไปตามข้อกำหนดภายใต้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 107 (TAS107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน บทความฉบับนี้กล่าวถึงความหมาย ประเภทหลักและประโยชน์ของตราสารอนุพันธ์ และข้อกำหนดภายใต้ TAS107 พร้อมทั้งตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน

คำสำคัญ: ตราสารอนุพันธ์ เครื่องมือทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูล

Derivatives and Disclosure for Derivatives

Dr.Kulaya Jantadej

*Assistant Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

Derivatives, a financial instrument, play an increasing role in business. They normally are used to hedge against entities' risks including currency risk, interest rate risk. At present, disclosure for derivatives in financial statements complies with principles under Thai Accounting Standard No. 107 (TAS 107), 'Financial Instruments: Disclosure and Presentation'. This article describes definition, main types, and benefits of derivatives. In addition, principles under TAS 107 and examples for disclosure for derivatives in financial statements are discussed.

Keywords: Derivatives, Financial Instrument, Disclosure

บทนำ

กิจการเมื่อดำเนินงานมักประสบกับความไม่แน่นอน (Uncertainties) หรือความเสี่ยง (Risks) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากตลาด¹ เป็นต้น ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงเหล่านี้อาจจะส่งผลให้กิจการมีต้นทุนในการดำเนินงานที่สูงกว่าที่ประมาณการไว้หรือทำให้เกิดผลขาดทุน ผู้บริหารของกิจการจึงมีแนวโน้มที่จะนำเครื่องมือทางการเงิน² (Financial Instruments) อาทิเช่น ตราสารอนุพันธ์³ (Derivatives) มาใช้เพื่อบริหารและป้องกันความเสี่ยง (Hedging) และช่วยลดความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในการทำธุรกิจ (Bunea-Bontas, 2009) นอกจากนี้ตราสารอนุพันธ์สามารถที่จะสร้างประโยชน์ให้กับผู้ถือครองในรูปแบบของการเก็งกำไร (Speculation) (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548)

ปัจจุบันนี้ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของกิจการเป็นไปตามข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS 107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ข้อกำหนดภายใต้ TAS 107 มีความสอดคล้องกับ International Accounting Standard No. 32 (IAS 32) ‘Financial Instruments: Disclosure and Presentation’ ฉบับที่มีผลบังคับใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2000 โดยทั่วไปแล้ว TAS 107 ไม่ได้กำหนดให้กิจการจะต้องรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ (Recognition of Derivatives) ในงบการเงิน ดังนั้น กิจการสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ทั้งในและนอกงบดุล (Off-Balance Sheet) แต่ต้องทำการเปิดเผยข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่น รายละเอียดของตราสารอนุพันธ์ที่กิจการถือครอง วัตถุประสงค์ในการถือครองตราสารอนุพันธ์ เป็นต้น

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2001 International Accounting Standard Board (IASB) ได้ออก International Accounting Standard No. 39 (IAS 39) ‘Financial Instruments: Recognition and Measurement’ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ กำหนดหลักการในการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัด

¹ ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน (Currency Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในตลาด และความเสี่ยงจากตลาด (Market Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาด (อ้างถึงย่อหน้าที่ 45 ของ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน)

² มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ให้คำนิยามเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instruments) ไว้ดังนี้ว่า เครื่องมือทางการเงิน หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่ทำให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Asset) ของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน (Financial Liability) หรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน โดยสินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ (ก) เงินสด (ข) สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นจากกิจการอื่น (ค) สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ (ง) ตราสารทุนของกิจการอื่น และหนี้สินทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (ก) ส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้แก่กิจการอื่น (ข) แลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่น ภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้กิจการเสียประโยชน์

³ ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) เป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่ง อาทิเช่น ออปชั่น (Option) (อาจเรียกว่า สิทธิเลือกซื้อหรือขาย หรือตราสารสิทธิที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์) เป็นตราสารทางการเงินที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินกับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกัน (อ้างถึงย่อหน้าที่ 11, 12 และภาคผนวกของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107)

มูลค่า (Measurement) สำหรับเครื่องมือทางการเงิน อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของ IAS 39 มีความซับซ้อนอยู่มาก IASB จึงทำการปรับแก้ IAS 39 หลายครั้งเพื่อลดความซับซ้อน แต่ในที่สุด IASB ได้ตัดสินใจออก International Financial Reporting Standard No. 9 (IFRS 9) 'Financial Instruments' มาแทนที่ IAS39 ทั้งฉบับ โดย IFRS 9 ฉบับสมบูรณ์ได้ถูกเผยแพร่เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2014 และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 ดังนั้น ในช่วงเวลาก่อนปี ค.ศ. 2018 กิจการที่จัดทำงบการเงินภายใต้ International Financial Reporting Standards (IFRSs) สามารถนำหลักการภายใต้ IAS 39 หรือ IFRS 9 มาใช้ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ในส่วนของประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ยกร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดย TFRS 9 จะถูกนำมาถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 และเมื่อ TFRS9 มีผลบังคับใช้ TAS107 จะถูกยกเลิกไป⁴

บทความฉบับนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

- (1) คำนิยาม ประเภทหลักและประโยชน์โดยทั่วไปของตราสารอนุพันธ์
- (2) ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS 107) พร้อมตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน และ
- (3) บทสรุปและทิศทางการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำหรับการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสากล

ตราสารอนุพันธ์: คำนิยาม ประเภทหลัก และประโยชน์โดยทั่วไป

คำนิยามของตราสารอนุพันธ์

(Definition of Derivatives)

ตราสารอนุพันธ์เป็นตราสารที่ก่อตัวขึ้นจาก (Derive) หรือแปรผันตามสิ่งอ้างอิง (Underlying) เสียแล้ว ตราสารอนุพันธ์จะมีมูลค่าขึ้นอยู่กับสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Asset) หรือตัวแปรอ้างอิง (Underlying Variable) ตัวอย่างของสินทรัพย์อ้างอิง (ตัวแปรอ้างอิง) ได้แก่ เงินตราต่างประเทศ (อัตราแลกเปลี่ยน) หุ้นสามัญ (ราคาหุ้น/ดัชนีราคาหลักทรัพย์, หนี้บัตรรัฐบาล (อัตราดอกเบี้ย) เป็นต้น ตราสารอนุพันธ์ หมายถึง สัญญาทางการเงินระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยทำข้อตกลงที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในปัจจุบัน และจะทำการชำระราคากันในอนาคต (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548)

นอกจากนี้ คำนิยามของตราสารอนุพันธ์ภายใต้ขอบเขตของ IAS 39 (IFRS 9)⁵ คือ เครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument) หรือสัญญาอื่น (Other Contract) ที่มีลักษณะทุกข้อดังต่อไปนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าจะเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญา เช่น อัตราดอกเบี้ย ราคาของเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument Price) ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity Price) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Rate) ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตรา (Index of Prices or Rates) อันดับความน่าเชื่อถือหรือดัชนีความน่าเชื่อถือ (Credit Rating or Credit Index) หรือตัวแปร

⁴ นอกจาก TAS107 จะถูกยกเลิกไปเมื่อ TFRS9 มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2562 มาตรฐานการบัญชีฉบับดังต่อไปนี้จะถูกยกเลิกเช่นกัน (1) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ (2) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 103 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารและสถาบันการเงินที่คล้ายคลึงกัน (3) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 105 เรื่อง การลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน และ (4) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 106 เรื่อง การบัญชีสำหรับกิจการที่ดำเนินธุรกิจ เฉพาะด้านการลงทุน

⁵ อ้างอิงคำนิยามที่ปรากฏในย่อหน้า 9 ของ IAS39 และในภาคผนวก A ของ IFRS9

อื่น (Other Variable) ในกรณีที่ตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญาไม่เป็นตัวเงิน (Non-financial Variable) ตัวแปรนั้นจะไม่เฉพาะเจาะจงกับคู่สัญญาหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยรวมแล้วตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญาตามที่กล่าวในข้อนี้อาจเรียกว่ารายการอ้างอิง⁶ (Underlying)

2) ไม่มีการจ่ายเงินลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มแรก (No Initial Net Investment) หรือจ่ายด้วยจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสัญญาประเภทอื่นซึ่งมีการตอบสนองในลักษณะเดียวกันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยตลาด และ

3) การรับหรือจ่ายชำระจะกระทำในอนาคต

จากคำนิยามของตราสารอนุพันธ์ตามที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าตราสารอนุพันธ์เป็นสัญญาระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในอนาคต ซึ่งเมื่อตอนเข้าเป็นคู่สัญญานั้นจะไม่เกิดการชำระราคาสินทรัพย์อ้างอิงแต่จะไปทำการชำระราคากันในอนาคตตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินทรัพย์อ้างอิง (หรือรายการอ้างอิง) ที่ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้น การเข้าถือครองตราสารอนุพันธ์จึงอาจทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์ และในขณะเดียวกันอาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีภาระผูกพันที่จะต้องสละประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์

ประเภทหลักของตราสารอนุพันธ์ (Basic Types of Derivatives)

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2548) กล่าวถึงประเภทหลักของตราสารอนุพันธ์ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (2) ออปชั่น (Option) และ (3) สวอป (Swap) ตามรายละเอียดดังนี้

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า คือ สัญญาที่มีการตกลงระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จะซื้อและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จะขายสินทรัพย์อ้างอิงชนิดหนึ่งในอนาคต ตามราคาที่ตกลงกัน คู่สัญญาฝ่ายผู้จะซื้อนั้นจะทำการเปิดฐานะ (Open Position) ที่เรียกว่า ฐานะซื้อ (Long Position) ในขณะที่คู่สัญญาฝ่ายผู้จะขายทำการเปิดฐานะที่เรียกว่า ฐานะขาย (Short Position) ผู้ที่จะซื้อมีภาระผูกพันที่จะซื้อชำระราคาสินทรัพย์ตามที่ตกลงกันและรับมาเปรียบเทียบกับ ในขณะที่ยุ่ที่จะขายมีภาระผูกพันที่จะต้องส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคาสินทรัพย์ในอนาคต ซึ่งหมายความว่า ภายใต้สัญญาซื้อขายล่วงหน้านี้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา ณ เวลาในอนาคตตามที่ได้ตกลงกันไว้ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548) ตัวอย่างของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เช่น กิจการ ‘หนึ่ง’ ทำสัญญาซื้อหุ้นสามัญของกิจการ ‘สอง’ ล่วงหน้าจากผู้ขาย โดยจะซื้อหุ้นสามัญในอีก 3 เดือนข้างหน้าในราคาหุ้นละ 150 บาท ดังนั้น ในอีก 3 เดือนข้างหน้า กิจการ ‘หนึ่ง’ จะต้องซื้อหุ้นสามัญของกิจการ ‘สอง’ จากผู้ขายในราคาหุ้นละ 150 บาทตามที่ตกลงกันไว้ (ถึงแม้ว่า ราคาหุ้นของกิจการ ‘สอง’ ที่ซื้อขายกันในท้องตลาดตอนนั้นจะแตกต่างจากราคา

⁶ ตัวอย่างสำหรับรายการอ้างอิง (Underlying) ดังนี้ (1) อัตราดอกเบี้ย (เช่น อัตรา London Interbank Offered Rate-LIBOR หรืออัตรา Thai Bank Interest Rate Fixing-THBFX เป็นต้น) (2) ราคาของเครื่องมือทางการเงิน (เช่น ราคาหุ้นของกิจการ เป็นต้น) (3) ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (เช่น ราคาของยางแผ่นรมควัน ชั้น 3 หรือ ข้าวขาว 5% เป็นต้น) (4) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เช่น อัตราแลกเปลี่ยน USD/THB เป็นต้น) (5) ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตรา (เช่น SET 50 Index เป็นต้น) (6) อันดับความน่าเชื่อถือ (เช่น Fitch Ratings เป็นต้น) (7) ตัวแปรที่ไม่เป็นตัวเงิน (เช่น ดัชนีอุณหภูมิ [Temperature Index] เป็นต้น)

150 บาทต่อหุ้นก็ตาม) และผู้ขายจะต้องส่งมอบหุ้นและรับชำระราคาค่าหุ้นจากกิจการ ‘หนึ่ง’

สัญญาซื้อขายล่วงหน้านั้นจำแนกเป็นสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures Contract) และสัญญาฟอร์เวิร์ด (Forward Contract) โดยทั่วไปแล้ว สัญญาฟิวเจอร์สและสัญญาฟอร์เวิร์ดทำขึ้นเพื่อซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในอนาคตเช่นเดียวกัน แต่สัญญาทั้งสองมีลักษณะที่แตกต่างกันหลายประการ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; กฤษฎา เสกตระกูล, 2553ก) ดังนี้

(ก) ความเป็นมาตรฐาน สัญญาฟิวเจอร์สมีความเป็นมาตรฐานมากกว่าเนื่องจากการซื้อขายสัญญาชนิดนี้เกิดขึ้นบนตลาดทางการ (Exchange Market)⁷ ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบสัญญา (Contract Specification) เป็นมาตรฐาน (Standardization) เช่น ขนาดสัญญา คุณภาพของสินทรัพย์อ้างอิง วันที่ วิธีการและสถานที่ในการชำระราคา และส่งมอบสินทรัพย์ เป็นต้น ตัวอย่างของสัญญาฟิวเจอร์ส เช่น สัญญาซื้อขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า (RSS3) สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ล่วงหน้า (Single Stock Future) สัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า (Gold Futures) เป็นต้น ในขณะที่รูปแบบของสัญญาฟอร์เวิร์ดเป็นไปตามข้อตกลงของผู้สัญญาอันเนื่องมาจากการทำสัญญากันนอกตลาดทางการ (Over-the-Counter: OTC) ตัวอย่างของสัญญาฟอร์เวิร์ดที่พบได้โดยทั่วไป เช่น สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าที่จัดทำขึ้นระหว่างกิจการกับธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

(ข) สภาพคล่อง สัญญาฟิวเจอร์สมีสภาพคล่องมากกว่า เพราะถูกซื้อขายบนตลาดทางการ ทำให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ง่ายอันเนื่องมาจากความเป็นมาตรฐานของสัญญา สำหรับสัญญาฟอร์เวิร์ดซึ่งไม่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้อันเนื่องมาจากเป็นสัญญาที่ทำขึ้นโดยเฉพาะตามความต้องการของผู้สัญญาเท่านั้น

(ค) ความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามสัญญา (Default Risk) สัญญาฟิวเจอร์สเผชิญกับความเสี่ยงที่ผู้สัญญาจะไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงกันไว้น้อยกว่าสัญญาฟอร์เวิร์ดในการซื้อขายสัญญาฟิวเจอร์สนั้น ผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่ได้ทำสัญญากันเอง แต่จะขายสัญญากับสำนักหักบัญชี (Clearing House) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของตลาดทางการ โดยสำนักหักบัญชีจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจับคู่สัญญา ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย อีกทั้งจะขอให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาวางเงินประกัน (Margin) เพื่อป้องกันการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ทั้งนี้ ถ้าผู้สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญานักหักบัญชีจะชำระเงินหรือส่งมอบสินทรัพย์ให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทันทีและจะดำเนินการตามกฎหมายกับผู้สัญญาที่ผิดพลั้ง

(ง) การยกเลิกสัญญา ผู้ซื้อหรือผู้ขายสัญญาฟิวเจอร์สนั้นมักจะไม่ส่งมอบสินทรัพย์อ้างอิงจริง แต่จะยกเลิกสัญญาก่อนวันครบกำหนดโดยทำการล้างฐานะ (Offsetting the Position) เช่น ผู้ซื้อสัญญาฟิวเจอร์สสามารถเปิดฐานะขาย (Short Position) เพื่อเป็นการล้างฐานะซื้อ (Long Position) ที่ทำไว้แต่เดิม ในทางกลับกัน ผู้ขายสัญญา

⁷ ตลาดทางการสำหรับสัญญาฟิวเจอร์สในประเทศไทยแต่เดิมมีจำนวน 2 แห่ง คือ ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (Thailand Futures Exchange: TFEX) และตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (The Agricultural Futures Exchange of Thailand: AFET) อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2558 บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TFEX) ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ร่วมแถลงข่าวการรวมศูนย์การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยทั้ง 4 องค์กรได้ร่วมกันดำเนินการตามนโยบายภาครัฐ โดยนำสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน AFET มารวมไว้ที่ TFEX เพื่อให้มีศูนย์การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพียงแห่งเดียวอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและเกิดประโยชน์ต่อผู้ลงทุนที่สามารถซื้อขายอนุพันธ์ทุกประเภทได้เพียงแห่งเดียว (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2558)

ฟิวเจอร์สามารถเปิดฐานะซื้อเพื่อลบล้างฐานะเดิม เป็นต้น สำหรับสัญญาฟอร์เวิร์ดนั้น โดยปกติแล้วคู่สัญญาจะทำการส่งมอบสินทรัพย์จริงและชำระราคาสินทรัพย์ในวันที่สัญญาครบกำหนด

ออปชั่น (Option) เป็นตราสารทางการเงินที่ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการซื้อสินทรัพย์อ้างอิงจากผู้ขายออปชั่น (กรณี Call Option - ตราสารสิทธิเรียกซื้อสินทรัพย์) หรือให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการขายสินทรัพย์อ้างอิงให้กับผู้ขายออปชั่น (กรณี Put Option - ตราสารสิทธิให้ขายสินทรัพย์) ในอนาคต ณ ราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (ที่เรียกว่า ราคาใช้สิทธิ - Exercise Price หรือ Strike Price) และในเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ซื้อออปชั่น (เมื่อเทียบกับผู้ขาย) เป็นผู้ได้เปรียบเนื่องจากมีสิทธิเลือกที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์ในระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้ซื้อออปชั่นต้องจ่ายค่าพรีเมียม (Premium) ให้กับผู้ขายเมื่อเข้าเป็นคู่สัญญา เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเลือกซื้อหรือขายดังกล่าว ในทางตรงกันข้าม ผู้ขายออปชั่นมิได้มีสิทธิ แต่มีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามการเลือกใช้สิทธิของผู้ซื้อ นั่นก็คือ ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะซื้อสินทรัพย์ (กรณี Call Option) ผู้ขายออปชั่นจะต้องทำการส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคา (ณ ราคาใช้สิทธิ) แต่ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะขาย (กรณี Put Option) ผู้ขายออปชั่นจะต้องรับมอบสินทรัพย์และชำระราคา ทั้งนี้ ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิ ออปชั่นก็จะหมดอายุไปเมื่อถึงวันครบกำหนดและจะไม่มีผลผูกพันต่อผู้ขายออปชั่นอีกต่อไป (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; กฤษฎา เสกตระกูล, 2553ช; ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย, 2554) ออปชั่นสามารถทำการตกลงซื้อขายกันบนตลาดทางการหรือนอกตลาดทางการ ตัวอย่างของออปชั่น อาทิเช่น SFT 50 Index Options

สวอป (Swap) คือ สัญญาในการแลกเปลี่ยนกระแสเงินสด (อันเกี่ยวเนื่องกับสินทรัพย์หรือตัวแปรทางการเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย สัญญาสวอป ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ สัญญาสวอปอัตราดอกเบี้ย (Interest

Rate Swap) ซึ่งเป็นสัญญาทางการเงินที่คู่สัญญาตกลงที่จะแลกเปลี่ยนภาระการชำระดอกเบี้ยให้แก่กันและกันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสัญญาสวอปเงินตราต่างประเทศ (Currency Swap) ซึ่งเป็นสัญญาในการแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหนึ่งกับเงินอีกสกุลหนึ่งที่อ้างอิงไว้ เป็นต้น สัญญาสวอปจะทำการซื้อขายกันนอกตลาดทางการ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย, 2554)

ประโยชน์โดยทั่วไปของตราสารอนุพันธ์

ตราสารอนุพันธ์มีประโยชน์หลักๆ อยู่สองประการ ได้แก่ (1) ช่วยในการบริหารและป้องกันความเสี่ยง (Hedging) และ (2) ช่วยในการเก็งกำไร (Speculation) (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; ครุฑฤทธิ์ สิทธิกุล, 2553)

ตัวอย่างการใช้ตราสารอนุพันธ์ในการบริหารและป้องกันความเสี่ยง เช่น กิจการแห่งหนึ่งส่งออกสินค้าไปประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 500,000 หน่วย ในราคาขายหน่วยละ 35 บาท (ต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 30 บาท) และกิจการจะได้เงินสด 500,000 ดอลลาร์สหรัฐในอีก 60 วันข้างหน้า (สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนในขณะที่ขาย เท่ากับ 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ถ้าหากว่าผู้บริหารของกิจการเล็งเห็นว่าอัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจทำให้กิจการได้รับเงินค่าขายสินค้าต่ำกว่า 17.5 ล้านบาท (500,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยน 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้กิจการมีกำไรจากการขายน้อยกว่าที่ประมาณการไว้หรืออาจเกิดผลขาดทุนจากการขาย (ในกรณีที่อัตราแลกเปลี่ยนในอีก 60 วันข้างหน้าต่ำกว่า 30 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ดังนั้น ผู้บริหารสามารถทำการป้องกันความเสี่ยงจากความเสี่ยงผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนโดยการเข้าทำสัญญาฟอร์เวิร์ด (เปิดฐานะขาย) กับธนาคารพาณิชย์เพื่อจะได้ขาย 500,000 ดอลลาร์สหรัฐในอีก 60 วันข้างหน้าในอัตราแลกเปลี่ยนที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า (สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลงกัน

เท่ากับ 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ดังนั้น ในการเข้าถือครองสัญญาฟอว์เวิร์ดทำให้กิจการได้รับเงินค่าขายสินค้าเท่ากับ 17.125 ล้านบาท (คำนวณได้จาก 500,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยน 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และมีกำไรจากการขายสินค้าประมาณ 2.125 ล้านบาท (500,000 หน่วย ๆ ละ 4.25 บาท [ผลต่างระหว่าง 34.25 บาท และ 30 บาท]) ถึงแม้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนในอีก 60 วันข้างหน้าจะลดลงต่ำกว่า 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ

ตัวอย่างการเก็งกำไรโดยใช้ตราสารอนุพันธ์ เช่น นักลงทุนรายหนึ่งคาดว่าจะสามารถทำกำไรจากความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ สมมติว่า ณ ปัจจุบันอัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 33 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ถ้า นักลงทุนคาดการณ์ว่าอัตราแลกเปลี่ยนจะปรับตัวสูงขึ้นในอนาคต นักลงทุนน่าจะเข้าถือครองสัญญาฟิวเจอร์ส (เปิดฐานะซื้อ) เพื่อซื้อเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐล่วงหน้าบนตลาดทางการเงิน เช่น จำนวน 10 สัญญา (สัญญาละ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ) เป็นต้น ณ อัตราแลกเปลี่ยนในขณะที่เข้าทำสัญญา (สมมติว่าเท่ากับ 33.80 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ต่อมา ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐปรับตัวสูงขึ้นตามที่นักลงทุนได้คาดการณ์ไว้ (สมมติว่า อัตราแลกเปลี่ยนปรับขึ้นเป็น 35.20 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) นักลงทุนสามารถสร้างกำไรได้ประมาณ 1.40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (ผลต่างระหว่าง 35.20 บาทและ 33.80 บาท) และมีกำไรโดยรวมจากการเก็งกำไรประมาณ 14,000 บาท (คำนวณได้จาก 10,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณ 1.40 บาท) โดยสรุปแล้ว ภายใต้สัญญาฟิวเจอร์ส นักลงทุนรายนี้สามารถสร้างกำไรโดยการถือครองสัญญาซื้อเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐไว้ที่อัตราแลกเปลี่ยน 33.80 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐและขายเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐที่อัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 35.20 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ

ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 พร้อมตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS107) ให้คำนิยามเครื่องมือทางการเงินไว้ดังนี้ ‘เครื่องมือทางการเงิน หมายถึง สัญญาใดๆ ที่ทำให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Asset) ของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน (Financial Liability) หรือตราสารทุนของกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน’

สินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง สินทรัพย์ดังนี้ (ก) เงินสด (ข) สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นจากกิจการอื่น (ค) สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ (ง) ตราสารทุนของกิจการอื่น และหนี้สินทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (ก) ส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้แก่กิจการอื่น (ข) แลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้อกิจการเสียประโยชน์ เครื่องมือทางการเงินภายใต้ TAS 107 จึงหมายถึง ปรุ้มพันธ์ทางการเงิน เช่น ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้เงินให้กู้ยืม เงินลงทุน เจ้าหนี้การค้า เงินกู้ยืม หุ้นทุน และอนุพันธ์ทางการเงิน (หรือที่เรียกว่า ตราสารอนุพันธ์) (TAS107.11)

ตราสารทางการเงิน (Derivatives) อาทิเช่น ออปชั่น เป็นเครื่องมือทางการเงินที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินกับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกัน เนื่องจากผู้ซื้อออปชั่นมีสิทธิเลือกที่จะซื้อ (ในกรณี Call Option) หรือจะขาย (ในกรณี Put Option) สินทรัพย์อ้างอิงในอนาคต ณ ราคาที่ตกลงกันไว้ (เช่น ผู้ซื้อออปชั่นทำการรับมอบสินทรัพย์และชำระราคาในกรณี Call Option เป็นต้น) ในขณะที่ผู้ขายออปชั่นมีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสิทธิเลือกจะซื้อ

หรือจะขายของผู้ซื้ออปชั่น (เช่น ผู้ขายอปชั่นทำการส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคาในกรณี Call Option เป็นต้น)

TAS 107 ไม่ได้กำหนดหลักการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัดมูลค่า (Measurement) เครื่องมือทางการเงิน (TAS107.30) แต่ได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีสาระสำคัญแต่ละประเภท (TAS107.44) ดังนั้น กิจการที่ถือครองตราสารอนุพันธ์สามารถแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุลในกรณีที่เกิดการรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ในงบดุล (On-Balance Sheet) รายการเหล่านั้นจะถูกนำเสนอในงบแสดงฐานะการเงินในส่วนของสินทรัพย์หรือหนี้สิน โดยกิจการต้องเปิดเผยนโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้องรวมถึงเกณฑ์ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย (TAS 107.55) แต่ถ้ากิจการเลือกที่จะนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) กิจการต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ที่มีสาระสำคัญในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยอาจเปิดเผยคำอธิบายและข้อมูลที่เป็นตัวเลขที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกันเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะและสาระสำคัญของตราสารอนุพันธ์ (TAS107.47)

วัตถุประสงค์ของ TAS107 ในการกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินที่มีสาระสำคัญ ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุล เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจถึงความสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่มีต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ และสามารถประเมินเกี่ยวกับความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน ตลอดจนจำนวนเงินและช่วงเวลาที่ยังคงจะได้รับหรือจ่ายกระแสเงินสดในอนาคต (TAS107.44-45) ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน (ครอบคลุมถึงตราสารอนุพันธ์) ที่กิจการต้องเปิดเผยในงบการเงิน ดังนี้

(ก) ประเภทของความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านราคา (จำแนกไว้ 3 ประเภท คือ ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากการตลาด) ความเสี่ยงด้านเครดิต (ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และความเสี่ยงด้านกระแสเงินสด (TAS107.45) โดย TAS 107 ได้กำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลตามความเสี่ยงแต่ละประเภท เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน กำหนดให้เปิดเผยมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินตราต่างประเทศแยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

(ข) วัตถุประสงค์และนโยบายการบริหารความเสี่ยงของรายการบัญชีที่สำคัญ (TAS107.46)

(ค) ลักษณะและเนื้อหาของเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงเงื่อนไขและข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อจำนวน ระยะเวลาและความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต (TAS107.50)

(ง) นโยบายการบัญชี รวมถึงเกณฑ์ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (TAS107.50 และ TAS107.55-57)

(จ) มูลค่ายุติธรรม (และวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรม) ของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินทั้งที่รับรู้และไม่รับรู้ในงบดุล ในกรณีที่กิจการไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมได้เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลาหรือต้นทุนในการกำหนดมูลค่า กิจการต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมูลค่ายุติธรรม (TAS107.80)

สำหรับตัวอย่างการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ภายใต้ข้อกำหนดของ TAS 107 ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุลนั้น ผู้เขียนได้ศึกษางบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557 จำนวน 2 กิจการ ได้แก่ บริษัท ทิปโก้ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) และจาก

การศึกษาข้อมูลของกิจการพบว่าบริษัท ทีปโก้ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) เลือกที่จะรับรู้และแสดงรายการตราสารอนุพันธ์ในงบดุล (งบแสดงฐานะการเงิน) ในขณะที่บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) เลือกที่จะนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) นอกจากนี้ทั้งสองกิจการได้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน การนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของทั้งสองกิจการสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กรณีที่กิจการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ในงบแสดงฐานะการเงินและเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน: บริษัท ทีปโก้ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัท ทีปโก้ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) ได้นำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ประเภท

สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในส่วนของบริษัท สินหมุนเวียน (Current Liabilities) ของงบแสดงฐานะการเงิน เฉพาะกิจการและงบการเงินรวมเป็นจำนวนเท่ากับ 15,444 บาท และ 202,983 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้กิจการได้นำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในส่วนของบริษัท สินไม่หมุนเวียน (Noncurrent Liabilities) ของงบแสดงฐานะการเงิน เฉพาะกิจการและงบการเงินรวมเป็นจำนวนเท่ากับ 2,434,749 บาท กิจการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ตามที่ปรากฏในหมายเหตุที่ 21) อย่างไรก็ตาม กิจการไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพิ่มเติมในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 21 กิจการได้แจกแจงรายละเอียดตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (แยกออกเป็นสัญญาซื้อและสัญญาขาย) และให้ข้อมูลว่า กิจการได้แสดงมูลค่าของตราสารอนุพันธ์ประเภท

หมายเหตุฯ ที่ 21: รายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

บริษัทฯ และบริษัทย่อยได้ทำสัญญาเพื่อซื้อ/ขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า โดยแสดงไว้ในงบการเงินตามมูลค่ายุติธรรม กำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงจากการแปลงเงินตราต่างประเทศดังกล่าว จะถูกบันทึกในส่วนของกำไรหรือขาดทุนวงเงินคงเหลือตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า มีดังนี้

	งบการเงินรวม 31 ส.ค. 2557	งบการเงินเฉพาะกิจการ 31 ส.ค. 2557
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (USD)	2,421,059	2,369,687
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (EUR)	0	0
สัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (USD)	430,371	0
สัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (EUR)	0	0
สัญญาสิทธิเลือกซื้อเงินตราต่างประเทศ (USD)	0	0
สัญญาสิทธิเลือกขายเงินตราต่างประเทศ (USD)	0	0

สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้ กิจการได้เปิดเผยเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแยกไว้ต่างหาก (หมายเหตุฯ ที่ 33.2) แต่จากการพิจารณาข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 33.2 เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจการไม่ได้ให้รายละเอียดหลักเกณฑ์ในการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าถึงแม้ว่า TAS 107 ได้กำหนดให้กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว (หรืออธิบายเหตุผลว่าทำไมไม่มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว) กิจการเพียงแต่ให้คำนิยามมูลค่ายุติธรรมและอธิบายหลักเกณฑ์ในการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินประเภทอื่นๆ เช่น ลูกหนี้ เจ้าหนี้ เงินลงทุนในตราสารหนี้ และตราสารทุน เงินกู้ยืม เป็นต้น โดยไม่มีการให้ข้อมูลการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์โดยเฉพาะเจาะจง

สำหรับการเปิดเผยรายละเอียดนโยบายการวัดมูลค่าความเสี่ยงอันเกิดจากรายการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินตามที่ TAS 107 กำหนดนั้น บริษัท ทีบีเอฟพี จำกัด (มหาชน) ได้เปิดเผยเหตุประกอบงบการเงินที่ 33.1 เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าว อาทิเช่น การที่กิจการเข้าตราสารตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยกิจการถือครองทั้งสัญญาซื้อและสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า พร้อมระบุยอดคงเหลือของจำนวนสัญญาในแต่ละแห่ง นอกจากนี้ กิจการได้อธิบายว่าความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนอันเกิดจากรูกระกรรมการซื้อหรือขายสินค้าของกิจการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ พร้อมทั้งได้เปิดเผยข้อมูลยอดคงเหลือของรายการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินสกุลตราต่างประเทศแยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ

หมายเหตุฯ ที่ 33.2: มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กัน หรือจ่ายชำระหนี้สิน ในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

สินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่จะครบกำหนดในระยะเวลาอันสั้น ได้แก่ เงินสดและเงินฝากสถาบันการเงิน ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ และเงินกู้ยืมระยะสั้น และมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนที่มีใช้หลักทรัพย์จดทะเบียนหรือไม่มีราคาซื้อขายในตลาด แสดงมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือตามมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของเงินลงทุน หรือคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดคิดลด แล้วแต่กรณี

เงินกู้ยืมระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยคงที่ มูลค่ายุติธรรมคำนวณจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายในอนาคต คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยโดยประมาณในตลาด ณ วันที่งบแสดงฐานะการเงิน ส่วนมูลค่ายุติธรรมของเงินกู้ยืมระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยปรับขึ้นลงตามตลาดหรืออัตราดอกเบี้ยใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยในตลาด มูลค่ายุติธรรมประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

หมายเหตุฯ ที่ 33.1: นโยบายการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

33.1.3 ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่ที่เกิดจากการซื้อหรือขายสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ บริษัทฯ ทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งมีอายุสัญญาไม่เกิน 1 ปีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าคงเหลือ ดังนี้

สกุลเงิน	สัญญาซื้อ	สัญญาขาย	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญาของสัญญาซื้อ	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญาของสัญญาขาย
			(บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)	
เหรียญสหรัฐอเมริกา	430,371	2,421,059	33.0475-33.8550	32.3400-33.1550

ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัทฯ และบริษัทย่อยมียอดคงเหลือ เงินตราต่างประเทศและหนี้สินทางการเงินที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศดังนี้

สกุลเงิน	สินทรัพย์ทางการเงิน	หนี้สินทางการเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557
			(บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)
เหรียญสหรัฐอเมริกา	3,209,328	2,774,413	32.92
เหรียญออสเตรเลีย	-	-	-
ยูโร	0	12,300	40.00
เยน	0	4,450,000	0.273

2) กรณีที่กิจการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) โดยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน: บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี จำกัด (มหาชน)

จากการศึกษางบการเงินของบริษัท แพรนต้า จิวเวลรี จำกัด (มหาชน) พบว่า กิจการไม่ได้แสดงรายการตราสารอนุพันธ์ในงบแสดงฐานะการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงิน

รวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 แต่ได้เปิดเผยข้อมูลการถือครองตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ กิจการได้ให้รายละเอียดยอดคงเหลือของสัญญาซื้อขายดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน (ตามที่ปรากฏในหมายเหตุฯ ที่ 36)

กิจการได้อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 36.1 (นโยบายการบริหารความเสี่ยง) เพิ่มเติมว่าความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่สำคัญของกิจการนั้นเกิดขึ้นจากรูขุมทรัพย์หรือขายสินค้าและการให้กู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศ พร้อมทั้งได้ให้รายละเอียดสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินสกุลตราต่างประเทศ (แยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ) ตามที่ TAS 107 กำหนด ในส่วนของหลักเกณฑ์ในการวัดมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตรา

ต่างประเทศล่วงหน้า นั้น กิจการไม่ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมถึงแม้ว่ามีหมายเหตุประกอบงบการเงินในส่วนของมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแยกไว้ต่างหาก (ดังที่ปรากฏในหมายเหตุฯ ที่ 36.2) และจากวิธีการศึกษาข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 36.2 พบว่า กิจการได้ให้คำนิยามมูลค่ายุติธรรมและอธิบายหลักเกณฑ์ในการประมาณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากตราสารอนุพันธ์ประเภทเงินให้กู้ยืม และเงินกู้ยืม เป็นต้น

หมายเหตุฯ ที่ 36: เครื่องมือทางการเงิน

36.1: นโยบายการบริหารความเสี่ยง

เครื่องมือทางการเงินที่สำคัญของบริษัทฯ และบริษัทย่อยตามที่นิยามอยู่ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 107 “การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน” ประกอบด้วย เงิน และรายการเทียบเท่าเงินสด ลูกหนี้การค้า และลูกหนี้อื่น เงินให้กู้ยืม เงินลงทุน เงินกู้ยืมระยะสั้น และเงินกู้ยืมระยะยาว บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว

ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่สำคัญอันเกี่ยวเนื่องจากการซื้อหรือขายสินค้าและการให้กู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศ บริษัทฯ และบริษัทย่อยได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุสัญญาไม่เกินหนึ่งปีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมียอดคงเหลือของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศ ดังนี้

(หน่วย: ล้านบาท)

สกุลเงิน	งบการเงินรวม				งบการเงินเฉพาะกิจการ				อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย ณ วันที่ 31 ธันวาคม (บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)	
	สินทรัพย์ทางการเงิน		หนี้สินทางการเงิน		สินทรัพย์ทางการเงิน		หนี้สินทางการเงิน			
	2557	2557	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556
เหรียญสหรัฐอเมริกา	12	12	9	14	28	24	6	10	32.92	32.76
ยูโร	-	-	-	-	9	7	-	-	40.00	44.96
ดอลลาร์สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-	1	1	24.86	25.84
ปอนด์สเตอร์ลิง	-	-	-	-	8	7	-	-	51.07	53.83
รูปีอินเดีย	-	-	-	-	69	69	-	-	0.50	0.51
เงินบาท	7,931	6,254	512	758	-	-	-	-	0.0016	0.0016

ยอดคงเหลือของสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน โดย
รายละเอียดดังนี้

งบการเงินรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557			
สกุลเงิน	จำนวนเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญา	ครบกำหนดตามสัญญา
สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า			
เหรียญสหรัฐอเมริกา	4,370,630	32.39–33.23 บาทต่อเหรียญสหรัฐอเมริกา	มีนาคม–กรกฎาคม 2558

งบการเงินเฉพาะกิจการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557			
สกุลเงิน	จำนวนเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญา	ครบกำหนดตามสัญญา
สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า			
เหรียญสหรัฐอเมริกา	4,309,993	32.70–33.23 บาทต่อเหรียญสหรัฐอเมริกา	พฤษภาคม–กรกฎาคม 2558

หมายเหตุที่ 36.2: มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินส่วนใหญ่ของบริษัทฯ และบริษัทย่อยจัดอยู่ในประเภทระยะสั้น เงินให้กู้ยืมและเงินกู้ยืมมีอัตราดอกเบี้ยใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยในตลาด บริษัทฯ และบริษัทย่อยจึงประมาณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินใกล้เคียงกับมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันหรือจ่ายชำระหนี้สินในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้ และเต็มใจในการแลกเปลี่ยนและสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะที่ไม่มีมีความเกี่ยวข้องกัน วิธีการกำหนดมูลค่ายุติธรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมจะกำหนดจากราคาตลาดล่าสุดหรือกำหนดขึ้นโดยใช้เทคนิคการวัดมูลค่าที่เหมาะสม

บทสรุปและทิศทางการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำหรับการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสากล

ตราสารอนุพันธ์ หมายถึง สัญญาทางการเงินระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยทำข้อตกลงที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในปัจจุบัน และจะทำการชำระราคากันในอนาคต ตราสารอนุพันธ์ประเภทหลัก ๆ ที่รู้จักกันโดยทั่วไป ได้แก่ สัญญาฟิวเจอร์ส สัญญาฟอร์เวิร์ด ออปชั่น และสวอป กิจกรรมใช้ประโยชน์จากตราสารอนุพันธ์ในการเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารและป้องกันความเสี่ยง อีกทั้งตราสารอนุพันธ์สามารถที่จะสร้างประโยชน์ให้กับผู้ถือครองในรูปของการเก็งกำไร

ปัจจุบันนี้ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของกิจการเป็นไปตามข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ทั้งนี้ TAS107 ไม่ได้กำหนดให้กิจการรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน กิจการจึงสามารถนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ทั้งในและนอกงบดุล โดยต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ที่มีสาระสำคัญไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่น รายละเอียดของตราสารอนุพันธ์ วัตถุประสงค์ในการถือครองตราสารอนุพันธ์ และรายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

International Accounting Standard Board (IASB) ได้พัฒนาหลักการในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงินโดยใช้อ้างอิง International Accounting Standard No. 39 (IAS39) 'Financial Instruments: Recognition and Measurement' ขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ทั้งนี้เนื้อหาของ IAS 39 มีความซับซ้อนอยู่มาก IASB จึงได้ออก International Financial Reporting Standard No. 9 (IFRS 9) 'Financial Instruments' แทนที่ IAS39 เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2014 และได้ให้ผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 ดังนั้นในช่วงเวลาก่อนปี

ค.ศ. 2018 กิจการที่จัดทำงบการเงินภายใต้ International Financial Reporting Standards (IFRSs) สามารถใช้หลักการภายใต้ IAS 39 หรือ IFRS 9 มาใช้ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงินในส่วนของประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชีได้ร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดย TFRS 9 จะถูกนำมาใช้บังคับกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 ซึ่งจะทำให้ TAS 107 ถูกยกเลิกไป

หลักการพื้นฐานสำหรับการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัดมูลค่า (Measurement) เครื่องมือทางการเงินประเภทตราสารอนุพันธ์ภายใต้ IAS 39 และ IFRS 9 คือตราสารอนุพันธ์จะถูกรับรู้รายการเมื่อกิจการเข้าเป็นคู่สัญญา (Initial Recognition) โดยการจดบันทึกบัญชีรายการตราสารอนุพันธ์ด้วยมูลค่ายุติธรรมหรือทำบันทึกทรงจำ (Memorandum) ในกรณีที่มีมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่เข้าเป็นคู่สัญญามีค่าเท่ากับศูนย์ สำหรับการวัดมูลค่าของรายการตราสารอนุพันธ์ ณ วันที่ในงบการเงิน (Subsequent Measurement) รายการตราสารอนุพันธ์จะถูกนำเสนอในงบแสดงฐานะการเงิน (ในส่วนของสินทรัพย์หรือหนี้สิน) ด้วยมูลค่ายุติธรรม รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์ (อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์) จะถูกรับรู้ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดที่เกิดขึ้นทันทีในกรณีที่กิจการถือครองตราสารอนุพันธ์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มีใช้การเป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instrument)

ในกรณีที่ตราสารอนุพันธ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยง รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์นั้นจะถูกรับรู้รายการโดยมีทางเลือก ดังนี้ (ก) รับรู้กำไร (ขาดทุน) ทันทีในงวดที่เกิดขึ้นเพื่อหักล้างกับขาดทุน (กำไร) อันเกิดจากรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง (Hedged Item) หรือ (ข) รับรู้กำไรหรือขาดทุนโดยตรงในส่วนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income) สำหรับงวดเกิดขึ้น

และต่อมาให้กิจการจัดประเภทรายการในส่วนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นนี้ไปยังงบกำไรขาดทุนในงวดบัญชีที่รายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยงส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุน สำหรับการพิจารณาว่าจะใช้ทางเลือกใดตามที่กล่าวข้างต้นในการรับรู้รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์ขึ้นอยู่กับว่าตราสารอนุพันธ์ได้ถูกนำมาใช้ในการป้องกันความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hedge) ของรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง หรือป้องกันความเสี่ยงในการผันผวนของกระแสเงินสด (Cash Flow Hedge) ของรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง หรือป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนอันเกิดจากการที่กิจการมีเงินลงทุนสุทธิในการดำเนินงานในต่างประเทศ (Hedge of Net Investment in a Foreign Entity)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

กฤษฎา เสกตระกูล. (2553ก). *ลักษณะและคุณสมบัติของ Futures*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].

[Krisada Sekthakool. (2010a). *Futures: Attribute and Nature*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]

กฤษฎา เสกตระกูล. (2553ข). *ลักษณะและคุณสมบัติของ Options*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].

[Krisada Sekthakool. (2010b). *Options: Attribute and Nature*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]

ศราวุทธิ์ สิทธิกุล. (2553). *อนุพันธ์...ทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].

[Katharith Sithtikool. (2010). *Derivatives ... An Alternative for Risk Management*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย. (2558). *TFEX - AFET ผนึกกำลัง ก.ต. และ ก.ส.ล. เดินหน้ารวมศูนย์ซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.afet.or.th/2013/th/news/press/detail.php?id=991> [กุมภาพันธ์ 2559].

[The Agricultural Futures Exchange of Thailand. (2013). *The Collaboration of TFEX, AFET, SEC, and AFTC for Unification of Agricultural Futures Trade Center*. Retrieved from <http://www.afet.or.th/2013/th/news/press/detail.php?id=991> (accessed 9 February 2016).]

ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย. (2554). *ความรู้ตราสารทางการเงิน: คำศัพท์น่ารู้*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.tfic.org/th/content/info/glossary.html> [11 มกราคม 2559].

[Thailand Financial Instruments Information Center. (2011). *Financial Instrument Tips: Glossary*. Retrieved from <http://www.tfic.org/th/Content/info/securitiesinfo.html> (accessed 11 January 2016).]

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

[Thailand Securities Institute, The Stock Exchange of Thailand. (2005). *Introduction to Derivatives*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.]

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2543). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล สำหรับเครื่องมือทางการเงิน*. กรุงเทพฯ.

[Federation of Accounting Professions. (2000). *Accounting Standard No. 107 Financial Instruments: Disclosure and Presentation*. Bangkok.]

English

Bunea-Bontas, C. A. (2009). *Basic Principles of Hedge Accounting*. Retrieved from <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/17072/> (accessed 04 December 2015)

IASB. (2001). *International Accounting Standard No. 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement*. IFRS Foundation, London, United Kingdom.

IASB. (2014). *International Financial Reporting Standard No. 9 Financial Instruments*. IFRS Foundation, London, United Kingdom.

JAP